

АНАЛІЗ РОЗПОРЯДЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 10 червня 2026 р. № 598-р

Про схвалення [Стратегії](#) державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2026—2028 роках

(в частині впливу на діяльність організацій громадянського суспільства)

ІНІЦІАТОРИ

Кабінет Міністрів України

ЗАГАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

Від початку збройної агресії росії проти України мільйони людей стали жертвами вимушеного переміщення. Станом на 1 січня 2026 року цифра внутрішньо переміщених осіб (надалі також - ВПО) сягнула 4,6 млн. осіб.

Водночас в законодавстві відсутній комплексний підхід до підтримки внутрішньо переміщених осіб та не існує системної політики в цьому напрямку.

Для запровадження та здійснення комплексних та системних заходів своєчасної та достатньої підтримки державою кожної людини, яка зазнала або може зазнати внутрішнього переміщення, у тому числі тих, які мали досвід перебування за кордоном, - від моменту виникнення відповідних обставин і до її адаптації, інтеграції чи добровільного повернення та реінтеграції за місцем попереднього проживання, Кабінет Міністрів розробив Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення.

Стратегія розроблена як частина середньострокової державної політики спрямованої на створення умов, за яких будуть задоволені потреби внутрішньо переміщених осіб і вони зможуть у повному обсязі користуватися своїми конституційними правами без будь-якої дискримінації, зокрема за походженням, місцем проживання чи самим фактом внутрішнього переміщення.

СУТЬ ЗАПРОПОНОВАНИХ ЗМІН

Документ формує новий підхід до державної політики у сфері ВПО, змінюючи її орієнтацію з кризового короткострокового реагування на комплексний довгостроковий підхід підтримки ВПО.

Базуючись на наступних стратегічних цілях:

- Забезпечення цілісної та скоординованої системи державної політики щодо внутрішнього переміщення
- Координована евакуація з території бойових дій та виїзд з тимчасово окупованих територій з урахуванням потреб людей
- Сприяння адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у приймаючі територіальні громади шляхом посилення самостійності, підтримки територіальних громад і адресної підтримки

- Створено умови для добровільного, безпечного та стійкого повернення внутрішньо переміщених осіб та їх реінтеграції у зв'язку з відновленням територій

Держава має на меті підвищити якість життя ВПО шляхом посилення їх спроможностей та соціальної стійкості, стимулювання економічної активності, забезпечення реалізації їх прав та основоположних свобод, а також забезпечення добровільного, гідного та безпечного повернення до покинутого місця проживання.

Координаційна роль з моніторингу виконання, підготовки операційного плану реалізації та звітування за результатами досягнення цілей покладена на Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності.

Разом зі Стратегією було прийнято і операційний план з її реалізації на 2026-2028 роки, який налічує 21 завдання, де не останню роль відведено організаціям громадянського суспільства.

Варто зауважити, що над розробкою Стратегії, зокрема, працювали і ОГС, діяльність яких пов'язана із захистом прав ВПО.

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ

Держава закріплює роль ОГС як повноцінного партнера у розвитку підтримки ВПО - діяльність ОГС у сфері внутрішньо переміщених осіб відзначена як у Стратегії, так і в операційному плані з її виконання. Документ передбачає доволі широкий перелік заходів та завдань, де громадські об'єднання, благодійні та неурядові організації можуть бути задіяні до імплементації Стратегії.

Для забезпечення та захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб передбачається створення координаційної ради з метою сприяння забезпеченню координації дій органів влади та неурядових організацій, куди входитимуть представники міжнародних, неурядових та благодійних організацій, громадських об'єднань.

Також ОГС можуть залучатись до виконання низки заходів Операційного плану з реалізації Стратегії серед яких:

- аналіз законодавства, підготовка пропозицій щодо вдосконалення державної політики та моніторинг її реалізації;
- дослідження потреб внутрішньо переміщених осіб, проведення оцінювання, збір зворотного зв'язку та підготовка рекомендацій;
- забезпечення участі внутрішньо переміщених осіб у процесах прийняття рішень, підтримка діяльності рад з питань ВПО та інших консультативних механізмів;
- участь у плануванні, координації та інформаційному супроводі евакуації, функціонуванні транзитних центрів і наданні первинної допомоги;
- надання соціальних, психологічних, правових, гуманітарних, медичних та інформаційно-консультаційних послуг внутрішньо переміщеним особам;
- організація навчання, професійної перепідготовки, підтримка працевлаштування, підприємництва та економічної інтеграції ВПО;
- підтримка адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у громадах, розвиток соціальної згуртованості, психосоціальної підтримки, інклюзії та культурних ініціатив, збереження місцевої ідентичності внутрішньо переміщених осіб
- участь у розвитку житлових рішень для ВПО, інформуванні про житлові програми та механізми компенсації за пошкоджене чи знищене майно;

- розвиток партнерств між органами влади, територіальними громадами, міжнародними організаціями та громадським сектором, підготовка проектів і грантових заявок;
- участь у реалізації заходів із добровільного повернення, реінтеграції та підтримки осіб, які повертаються до місць попереднього проживання.

Позитивним аспектом є наявність у Стратегії вимірюваних показників результативності. Зокрема, передбачається, що не менше 70% працездатних ВПО матимуть стабільну зайнятість або самозайнятість, частка осіб, які залежать виключно від соціальної чи гуманітарної допомоги, має бути меншою за 15%, а не менше 85% ВПО мають бути забезпечені житлом. Крім того, очікується, що щонайменше 65% ВПО відчуватимуть себе частиною приймаючої громади та плануватимуть залишатися у ній протягом найближчих двох-трьох років.

ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ

Попри те, що ОГС визначені серед виконавців значної кількості заходів, їхня участь є опційною. Зокрема, ОГС можуть залучатися до підготовки законодавчих змін, діяльності координаційного органу, організації евакуації, створення та функціонування транзитних центрів, проведення досліджень, надання соціальних послуг та інших напрямів роботи, проте порядок такої участі, її обсяг, права й обов'язки сторін залишаються неврегульованими. Крім того, документи не передбачають окремих механізмів державної підтримки чи фінансування діяльності ОГС під час виконання цих функцій, що може суттєво обмежити можливість їх практичної реалізації.

За відсутності нормативно закріплених механізмів співпраці це створює ризик того, що рівень залучення громадянського суспільства залежатиме насамперед від практики роботи окремих органів влади, відповідальних за виконання заходів Стратегії.

ВИСНОВОК

Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення до 2030 року є однозначним підтвердженням прогресу державного підходу до регулювання сфери щодо ВПО. Документ визнає важливу роль ОГС на всіх етапах реалізації політики щодо ВПО — від формування законодавства до надання послуг, соціальної інтеграції та моніторингу результатів.

Уряд визнає важливу роль ОГС у всіх сферах підтримки ВПО та включає організації громадянського суспільства до імплементації майбутньої державної політики щодо ВПО. Це безумовно позитивне рішення для ОГС - відтепер їхня діяльність щодо ВПО буде більш інституціоналізована та інтегрована у загальнодержавну політику у цьому напрямі, що і декларує уряд Стратегією. Важливим є також створення координаційної ради з питань ВПО, куди входитимуть представники неурядового сектору на рівні з представниками органів влади.

Громадському сектору важливо відслідковувати процес імплементації заходів передбачених Операційним планом Стратегії та активно долучатися до їх виконання.